

**УСТАНОВА “БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АРХІЎ-МУЗЕЙ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА”**

**АКСАКАЎ СЯРГЕЙ СЯРГЕЕВІЧ**

**КАМПАЗІТАР**

**6 СТУДЗЕНЯ 1891 Г. – 4 ВЕРАСНЯ 1968 Г.**

**ФОНД № 95**

**ВОПІС № 2**

**[1850-я] – 1961, 2009 гг.**

**МІНСК 2021**

## ЗМЕСТ

да воп. № 2

ф. 95

| №№   | Назва раздзелаў                                               | № спраў | № стар. воп. |
|------|---------------------------------------------------------------|---------|--------------|
|      | ПРАДМОВА                                                      |         |              |
| 1.   | ДАКУМЕНТЫ С.С. АКСАКАВА                                       | 1-16    | 1-3          |
| 1.1. | П'ЕСА І ВАКАЛЬНЫЯ ТВОРЫ                                       | 1-3     | 1            |
| 1.2. | ПІСЬМО ДА С.С. АКСАКАВА, КОПІІ<br>АСАБІСТЫХ ДАКУМЕНТАЎ І ІНШ. | 4-8     | 1-2          |
| 1.3. | ВЫЯЎЛЕНЧЫЯ ДАКУМЕНТЫ                                          | 9-16    | 2-3          |
| 2.   | ДАКУМЕНТЫ СВАЯКОЎ С.С. АКСАКАВА                               | 17-22   | 3            |
| 3.   | ДАКУМЕНТЫ А.Ц. ГРАЧАНИНАВА                                    | 23-27   | 3-4          |

## Прадмова

**Аксакаў Сяргей Сяргеевіч** нарадзіўся 24 снежня 1890 г. (6 студзеня 1891 г.) у сям’і калежскага сакратара С.Р. Аксакава і С.І. Аксакавай (дачкі контр-адмірала І.І. Свешнікава) у [маёнтку Страхава Бузулукскага ўезда Самарскай губерні (цяпер – вёска Страхава Борскага раёна Самарскай губерні)]; з’яўляўся праўнукам рускага пісьменніка С.Ц. Аксакава. У [1900 г.] быў прыняты ў Паліванаўскую мужчынскую гімназію ў г. Маскве. Адначасна паступіў у Маскоўскую кансерваторыю (цяпер – Маскоўская дзяржаўная кансерваторыя імя П.І. Чайкоўскага), пакінуў яе праз некалькі месяцаў і працягваў навучанне ў прыватных студыях: займаўся па класу фартэпіяна ў К.М. Ігумнава, вывучаў кампазіцыю ў А.Ц. Грачанінава, музыказнаўства – у прафесара Ю.Д. Энгеля. З 1911 г. да 1914 г. атрымліваў вышэй-шую юрыдычную адукацыю ў Імператарскім Аляксандраўскім ліцэе (г. Санкт-Пецярбург) і працягваў музычную адукацыю ў галіне аркестроўкі і кампазіцыі ў прафесара С.М. Ляпунова. З 1914 г. працаваў губернскім сакратаром у аддзяленні Зводу законаў канцылярыі Дзяржаўнай рады Расійскай імперыі. У 1915 г. перапыніў дзяржаўную службу і паступіў у Пажскі Яго Імператарскай Вялікасці корпус, дзе па сканчэнні паскоранага курса атрымаў афіцэрскае званне. У 1916 г. у якасці начальніка атрада Таварыства Чырвонага Крыжа быў скіраваны ў г. Полацк, затым – у г. Рыгу і г. Пскоў. У 1918 г. атрад быў расфарміраваны, С.С. Аксакаў з сям’ёй пераехаў у г. Самару, потым (з войскам адмірала А.В. Калчака) – у г. Харбін (Кітай). У Кітае працаваў загадчыкам кліматычнай станцыі на Кітайска-Усходней чыгунцы, агентам Эканамічнага бюро, пасля – выкладчыкам у Харбінскай вышэйшай музычнай школе імя А.К. Глазунова (цяпер – Кансерваторыя імя А.К. Глазунова), з верасня 1929 г. да снежня 1945 г. – прафесарам фартэпіяннага класа і выкладчыкам гісторыі музыкі і тэарэтычных музычных дысцыплін Шанхайскай дзяржаўнай кансерваторыі (цяпер – Шанхайская кансерваторыя музыкі). З 1935 г. узначальваў аб’яднанне эмігрантаў-мастакоў, музыкантаў і паэтаў “Шатёр”, у 1930 г. стаў членам Рускага юрыдычнага таварыства ў г. Шанхае. У 1946 г. атрымаў савецкае грамадзянства. З таго часу чытаў лекцыі па гісторыі музыкі і браў удзел у канцэртах у дні савецкіх дзяржаўных святаў у Таварыстве грамадзян СССР у г. Шанхае. У 1954 г. атрымаў дазвол на вяртанне ў СССР і быў накіраваны ў рабочы пасёлак “Новоивановский” Омскай вобласці, праз тры тыдні знайшоў працу кіраўніка тэарэтычных і фартэпіянных класаў у музычнай школе г. Тара Омскай вобласці і пераехаў туды. У 1955 г. па рашэнні Міністэрства культуры СССР быў пераведзены ў г. Мінск, дзе [да выхада на пенсію] выкладаў у Рэспубліканскай музычнай школе-дзесяцігодцы пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А.В. Луначарскага

(цяпер – Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі)<sup>1</sup>.

У 1914 г. з’явіліся першыя музычныя творы С.С. Аксакава, адначасова ў г. Кіеве, г. Маскве і г. Мінску адбыліся яго першыя канцэртныя выступленні. Да 1930 г. С.С. Аксакаў напісаў: вакальныя цыклы на словы А.А. Ахматавай і А.М. Рамізава, звыш 30 рамансаў, фартэпіянных п’ес і санат, некалькі хароў, сімфанічную паэму “Из Данте”, пачаў працу над операй “Психея”. У 1950-х гг. ім былі створаны: вальсы, канцэртныя ўверцюра і эцюд, сімфанічная паэма “В Туровской пуще” (на сл. У.М. Дубоўкі), фартэпіяннае трыо, рамансы і песні на словы В.Я. Брусава, С. Зубава, А.М. Пляшчэева і інш.

У 1955 г. С.С. Аксакаў быў абраны членам Музычнага фонду СССР пры Саюзе кампазітараў СССР, у 1957 г. – членам Саюза кампазітараў СССР.

С.С. Аксакаў памёр 4 верасня 1968 г. Пахаваны на Усходніх могілках г. Мінска.

Дакументы С.С. Аксакава паступілі ў БДАМЛМ ад музыказнаўцы Ізідора Герасімавіча Нісневіча ў 1972 г. У выніку навуковага апісання быў складзены вопіс № 2, у які ўвайшлі 27 спраў (45 дак.) за [1850-я]–1961, 2009 гг.

Вопіс складаецца з 3 раздзелаў, складзеных па намінальна-храналагічным прынцыпе:

Першы раздзел – “Дакументы С.С. Аксакава” – прадстаўлены п’есай, рамансамі і песнямі, пісьмом да С.С. Аксакава, копіямі асабістых дакументаў, праграмай канцэрта з яго ўдзелам, выдрукам фрагмента кнігі аб С.С. Аксакаве (2009), фатаграфіямі С.С. Аксакава з членамі сям’і і знаёмымі, фатаграфіямі іншых асобаў і інш. за [1870-я – 1880-я]–1961, 2009 гг.

Другі раздзел – “Дакументы членаў сям’і С.С. Аксакава” – складаецца з альбома з паэтычнымі творамі В.М. Аргамакава (сваяка), пісьма да М.С. Аксакавай (сястры) і прадметнай кніжкі слухачкі Маскоўскіх вышэйшых жаночых курсаў на яе імя, фатаграфій членаў сям’і С.С. Аксакава і інш. за [1850-я]–[1959] гг.

Трэці раздзел – “Дакументы А.Ц. Грачанінава” – прадстаўлены сімфоніяй Н-Moll і рамансамі, яго фатаграфіямі, індывідуальнай, і з жонкай за [1911]–[1938] гг.

Прадмову склала  
Вядучы архівіст  
16.03.2020

В.Ф. Шаталава

<sup>1</sup> Біяграфічныя звесткі ўзяты з выдання: А.С. Куляшоў. “Аксаковы. История разбитых судеб”. – Масква: “Территория”, 2009. (онлайн:) <http://aksakoff.ru/2010/01/chapter3>.

| №№<br>п/п | Загалоўкі спраў | Крайнія даты | Коль-<br>касць<br>лістоў | Коль-<br>касць<br>дак-ў | АҚД |
|-----------|-----------------|--------------|--------------------------|-------------------------|-----|
|-----------|-----------------|--------------|--------------------------|-------------------------|-----|

**1. ДАКУМЕНТЫ С.С. АКСАКАВА**

**1.1. П'ЕСА І ВАКАЛЬНЫЯ ТВОРЫ**

- |   |                                                                                                                                                                                                  |                    |   |   |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|---|---|
| 1 | "Dance" ("Танец"). П'еса для фартэпіяна. Ор. 28.<br>Выразка з друкаванага выдання з праўкай<br>С.С. Аксакава                                                                                     | [1928-1945]        | 4 | 1 |
| 2 | "Когда умру я...", "Обо мне съ тобою много<br>толковали". Рамансы для голасу з фартэпіяна.<br>Словы А.М. Пляшчэева (з Г. Гейнэ).<br>Рукапіс Г.Н. Папофа (G.N. Papoff) з праўкай<br>С.С. Аксакава | 1929, [1920-я гг.] | 4 | 2 |
| 3 | "Бессмертнікі", "У памятніка" і інш. Песні<br>для голасу з раялем і голасу з фартэпіяна.<br>Словы П.Ф. Прыходзькі.<br>Рукапіс перапісчыка з праўкай С.С. Аксакава                                | 1960-1961          | 9 | 3 |

**1.2. ПІСЬМО ДА С.С. АКСАКАВА, КОПІІ  
АСАБІСТЫХ ДАКУМЕНТАЎ І ІНШ.**

- |   |                                                                                                                                               |      |   |   |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|---|---|
| 4 | Пісьмо піяніста і кампазітара В.М. Аргамакава<br>С.С. Аксакаву з біяграфічнымі звесткамі пра сябе і<br>ўказаннем на факт іх сваяцтва (Масква) | 1957 | 1 | 1 |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|---|---|

\* \* \*

- |   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |   |   |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---|---|
| 5 | Копіі асабістых дакументаў С.С. Аксакава<br>(метрычнага пасведчання аб хрышчэнні (1900),<br>пасведчання аб сканчэнні праграмы Маскоўскай<br>кансерваторыі за 1904-1911 гг. (за подпісам<br>А.Ц. Грачанінава), пасведчання аб працы ў<br>Шанхайскай дзяржаўнай кансерваторыі<br>ў 1929-1945 гг. і паведамлення Дзяржаўнага<br>консульства СССР у Шанхаі аб дазvole<br>на выезд у СССР (1954).<br>Выдрук |  | 4 | 4 |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---|---|

\* \* \*

- |   |                                                                                                                                                                             |      |   |   |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|---|---|
| 6 | Праграма канцэрта, прысвечанага 70-годдзю<br>з дня нараджэння А.Ц. Грачанінава, з удзелам<br>С.С. Аксакава (кампазітар, выканаўца за раялем і<br>дакладчык) (Шанхай, Кітай) | 1935 | 2 | 1 |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|---|---|

| №№<br>п/п                        | Загалоўкі спраў                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Крайнія даты               | Коль-<br>касць<br>лістоў | Коль-<br>касць<br>дак-ў | АҚД |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------|-------------------------|-----|
|                                  | * * *                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                            |                          |                         |     |
| 7                                | А.С. Куляшоў. "Сергей Сергеевич Аксаков - русский-советский композитор". Глава кнігі "Аксаковы. История разбитых судеб" (Москва, 2009) (у т.л. успаміны І.С. Аксакавай (дачкі С.С. Аксакава) пра бацьку і вытрымка з яго выступлення на радыё пра музычна-тэатральнае жыццё ў Маскве ў 1900-1915 гг.).<br>Выдруk |                            | 10                       | 1/3                     |     |
|                                  | * * *                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                            |                          |                         |     |
| 8                                | Выпіскі С.С. Аксакава пра вядомых дзеячаў беларускай культуры і навукі XIX - пач. XX стст.                                                                                                                                                                                                                       | [пасля 1955 г.]            | 1                        | 1                       |     |
| <b>1.3. ВЫЯЎЛЕНЧЫЯ ДАКУМЕНТЫ</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                            |                          |                         |     |
| 9                                | Фатаграфіі С.С. Аксакава ў групах з С.І. Аксакавай (маці), К.С. Аксакавай (другой жонкай), В.С. і І.С. Аксакавымі (дочкамі) і інш.                                                                                                                                                                               | [кан. 1890-х гг.],<br>1959 | 2                        | 2                       |     |
| 10                               | Фатаграфія С.С. Аксакава ў групе з доктарам А.А. Алёхіным, піяністам [Б.С.] Захаравым і інш. (Петраград).<br>Выразка з газеты                                                                                                                                                                                    | 1916                       | 1                        | 1                       |     |
| 11                               | Фатаграфія С.С. Аксакава ў групе з выкладчыкамі і студэнтамі Шанхайскай дзяржаўнай кансерваторыі (Кітай).<br>Фатограф [С.Х.] Вонг                                                                                                                                                                                | 1935                       | 1                        | 1                       |     |
| 12                               | Фатаграфія С.С. Аксакава ў групе з літаратуразнаўцам С.І. Машынскім, дырэктарам музея-запаведніка "Абрамцево" М.П. Пахомавым і інш. у час ускладання вяноў на магілу пісьменніка С.Ц. Аксакава ў 100-гадавіну з дня яго смерці (Новадзявочыя могілкі, Масква)                                                    | 1959                       | 1                        | 1                       |     |
| 13                               | Фатаграфія С.С. Аксакава ў групе з М.І. Аладавым, Л.С. Мухарынскай, Я.К. Цікоцкім, Р.К. Пукстам і Г.І. Цітовічам у Саюзе кампазітараў БССР                                                                                                                                                                       | 1960                       | 1                        | 1                       |     |
|                                  | * * *                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                            |                          |                         |     |
| 14                               | Фатаграфія з паметай С.С. Аксакава "М.Н. Аненков, поэт", зробленая ў фотасалоне К. Бергамаскі (Санкт-Пецярбург)                                                                                                                                                                                                  | [1880-я гг.]               | 1                        | 1                       |     |
| 15                               | Фатаграфія С. Капніста (праўнука паэта і драматурга В.В. Капніста), зробленая ў                                                                                                                                                                                                                                  | 1905, [пач. XX ст.]        | 3                        | 2                       |     |

| №№<br>п/п                                       | Загалоўкі спраў                                                                                                                                                                                                         | Крайнія даты                        | Коль-<br>касць<br>лістоў | Коль-<br>касць<br>дак-ў | АҚД |
|-------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|--------------------------|-------------------------|-----|
|                                                 | фотасалоне Р.Ф. Брадоўскага (Масква), і<br>фатаграфія неўстаноўленай жанчыны                                                                                                                                            |                                     |                          |                         |     |
| 16                                              | Фатаграфіі цэнтра Масквы ў час паводкі                                                                                                                                                                                  | красавік 1908 г.                    | 2                        | 2                       |     |
| <b>2.      ДАКУМЕНТАЎ СВАЯКОЎ С.С. АКСАКАВА</b> |                                                                                                                                                                                                                         |                                     |                          |                         |     |
| 17                                              | В.М. Аргамакі. Балада, басні, вершы, эпіграмы і<br>інш. за 1893-1959 гг.<br>Альбом для вершаў. Аўтограф                                                                                                                 | [1959]                              | 36                       | 1/93                    |     |
|                                                 | *                      *                                                                                                                                                                                                |                                     |                          |                         |     |
| 18                                              | Пісьмо знаёмай да М.С. Аксакавай (сястры) на<br>мастацкай паштоўцы з выявай Фізіка-хімічнага<br>інстытута Маскоўскіх вышэйшых жаночых курсаў<br>(Масква)                                                                | 1910                                | 2                        | 1                       |     |
| 19                                              | Прадметная кніжка слухачкі Гісторыка-філасоўскага<br>факультэта Маскоўскіх вышэйшых жаночых курсаў<br>на імя М.С. Аксакавай                                                                                             | 1908                                | 4                        | 1                       |     |
|                                                 | *                      *                                                                                                                                                                                                |                                     |                          |                         |     |
| 20                                              | Фатаграфіі С.Р. Аксакава (бацькі), С.І. Аксакавай<br>(маці), К.С. і М.С. Аксакавых (брата і сястры) і інш.                                                                                                              | [кан. 1890-х гг.] -<br>[1920-я гг.] | 5                        | 5                       |     |
| 21                                              | Фатаграфіі В.Р. Аксакавай (роднай цёткі і хроснай) і<br>С.А. Аксакавай (стрыечнай бабкі), зробленыя ў<br>фотасалонах А. Васільева і Ф.Ф. Тадоўскага<br>(Самара, Расія)                                                  | [1850-я гг.],<br>[да 1883 г.]       | 2                        | 2                       |     |
| 22                                              | Фатаграфіі пейзажаў сядзіб Аксакавых у вёсцы<br>Аксакава Самарскай губерні і ў вёсцы Кураедава<br>Уфінскай губерні (Расія)                                                                                              | 1904-1908                           | 4                        | 4                       |     |
| <b>3.      ДАКУМЕНТЫ А.Ц. ГРАЧАНІНАВА</b>       |                                                                                                                                                                                                                         |                                     |                          |                         |     |
| 23                                              | А.Ц. Грачанінаў. Сімфонія Н-Moll. Op. 6. Партытура.<br>Перакладанне для фартэпіяна ў 4 рукі.<br>Друкаванае выданне з дароўным надпісам<br>А.Ц. Грачанінава С.С. Аксакаву ад 17.07.1932 г.<br>(Парыж)                    | 1932                                | 34                       | 1                       |     |
| 24                                              | А.Ц. Грачанінаў. "Я люблю тебя". Раманс для<br>голосу з фартэпіяна з вакальнага цыкла "Цвѣты<br>зла" / "Les Fleurs du Mal". Op. 48. Словы Ш.<br>Бадлера на рускай і французскай мовах.<br>Выразка з друкаванага выдання | [1911]                              | 4                        | 1                       |     |
| 25                                              | А.Ц. Грачанінаў. "Осенние мотивы" ("Сентябрь" і<br>"Октябрь") / "Esquisses d'Automne" ("Septembre" і                                                                                                                    | [да 1938 г.]                        | 5                        | 2                       |     |

| №№<br>п/п | Загалоўкі спраў | Крайнія даты | Коль-<br>касць<br>лістоў | Коль-<br>касць<br>дак-ў | АҚД |
|-----------|-----------------|--------------|--------------------------|-------------------------|-----|
|-----------|-----------------|--------------|--------------------------|-------------------------|-----|

"Octobre"). Рамансы. Ор. 43, №№ 1-2. Словы  
Г. Галінай і N.N. на рускай мове і М.Д. Кальвакарэсі  
(M.D. Calvocoressi) на французскай мове.  
Выразкі з друкаванага выдання

\* \* \*

|    |                                                                                                                                    |      |   |   |  |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|---|---|--|
| 26 | Фатаграфія А.Ц. Грачанінава з М.Р. Грачанінавай<br>(жонкай) (Парыж)                                                                | 1912 | 1 | 1 |  |
| 27 | Фатаграфія А.Ц. Грачанінава, зробленая ў<br>фотасалоне Э. Марковіча (Парыж), з дароўным<br>надпісам А.Ц. Грачанінава С.С. Аксакаву | 1931 | 1 | 1 |  |

У дадзены вопіс унесена 27 (дваццаць сем)  
спраў з № 1 па № 27 , 45 дакументаў.

Вопіс склала і апрацоўку  
фонда зрабіла

вяд. архівіст В.Ф. Шаталава

\_\_\_\_\_

Дакументы прынялі:

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

" \_\_\_\_ " \_\_\_\_ 20 \_\_\_\_ г.